

VIJF JAAR ERFGOEDWERKING ONDER DE KERKTOREN

In 2015 zijn Erfgoedcel Brugge en de consulent religieus erfgoed Musea Brugge gestart met een langdurig inventarisatietraject van de erfgoedcollecties in de Brugse parochiekerken. Vijf jaar later zijn al elf kerken volledig geïnventariseerd. Een mooi moment om even terug te blikken met consulent Benoit Kervyn en coördinator Lothar Casteleyn.

MB: Waarom zijn jullie met dit traject gestart?

Benoit Kervyn: Brugge telt vijftiengint parochiekerken, elk met een eigen collectie erfgoedobjecten. Het Eredienstendecreet verplicht kerkbesturen tot het opstellen en bijhouden van een inventaris van hun goederen. In de praktijk zien we dat deze inventarissen van wisselende kwaliteit zijn. Meestal zijn ze verouderd, niet volledig en nog op papier. Erfgoedcel Brugge en ik beslisten daarom om onze krachten te

bundelen om ondersteuning te bieden bij de opmaak van digitale erfgoedinventarissen voor Brugse parochiekerken.

MB: Deze huzarentaak kun je als consulent moeilijk alleen uitvoeren?

B. Kervyn: Dat klopt. Om écht vooruitgang te kunnen boeken, zijn we in 2014 op zoek gegaan naar vrijwilligers met een hart voor religieus erfgoed. We kunnen rekenen op vijftien mensen, verdeeld over vier ploegen die elk een halve dag per week aan de

slag gaan. Ze hebben elk hun eigen taken: foto's nemen van de objecten, beschrijven, maten nemen, gegevens invoeren, ... Ik ben aanwezig om hun werk in goede banen te leiden.

MB: Hoe begin je aan zo'n inventarisatie?

Lothar Casteleyn: We zijn niet over een nacht ijs gegaan. Vooraf hadden we gesprekken met de verantwoordelijken binnen het Bisdom Brugge, met de toenmalige erfgoedconsulenten van de provincie West-Vlaanderen en met de medewerkers van het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur. We staken ook ons licht op bij andere erfgoedcellen die al een beroep deden op vrijwilligers voor inventarisatie. Daarna brachten we alle Brugse kerkbesturen op de hoogte van onze plannen en peilden we naar hun interesse. Kort daarna konden we starten met de eerste vijf kerken. Ondertussen heeft de mond-tot-mondreclame zijn werk gedaan en worden we zelf gevraagd om langs te komen.

MB: Hoe gaan jullie heel concreet te werk?

L. Casteleyn: Bij de eerste kennismaking brengen we in kaart in welke ruimtes de erfgoedobjecten zijn ondergebracht. We verzamelen daarna extra informatie (oude inventarissen, publicaties ...) en leggen onze werkwijze uit. Zo werken we voor de inventarisatie met een module die speciaal ontworpen werd voor kerkbesturen binnen het platform Erfgoedinzicht.be. Deze databank werd oorspronkelijk beheerd door de provincie West-Vlaanderen, maar maakt ondertussen deel uit van de Vlaamse Gemeenschap. Het systeem wordt gratis ter beschikking gesteld van kerkbesturen. In de kerk zelf gaan we

© Erfgoedcel Brugge

eerst aan de slag met invultabellen, waar op je verschillende zaken (soort object, techniek, materiaal, afmetingen, beschrijving ...) moet invullen. Eens die in orde zijn, worden de foto's aan de beschrijving gekoppeld. Daarna controleren we nog eens alle items op eventuele tikfouten en het gebruik van de juiste terminologie. Zo is alles klaar om ingevoerd te worden in de database van Erfgoedinzicht.be.

MB: Zijn al die data dan meteen raadpleegbaar?

L. Casteleyn: Niet altijd. Het kerkbestuur beslist welke erfgoedobjecten ze wil delen met het bredere publiek. We stimuleren hen uiteraard om zoveel mogelijk te delen, want de ervaring leert dat hoe meer er bekend is, hoe minder risico er bestaat op diefstal. We zorgen er ook voor dat de data via ErfgoedBrugge.be, het Brugse erfgoedportaal, ontsloten worden. Zo komen de erfgoedobjecten uit de kerken samen met ander werk van dezelfde kunstenaars dat bij Musea Brugge bewaard wordt of met krantartikels die meer vertellen over wat er allemaal in die kerk gebeurd is. De koppeling met ErfgoedBrugge.be zorgt dus voor heel wat extra inzichten.

MB: Komt elk object op de inventaris terecht?

B. Kervyn: We inventariseren geen gebruiksvoorwerpen. We beperken ons tot objecten met een (kunst)historische of erfgoedwaarde. We zijn al op heel wat memorabele zaken gestoten. Helaas worden niet alle objecten even goed bewaard. We zien het ook als onze taak om tips te geven hoe het beter kan. Zilverwerk dat amper gebruikt wordt, poetsen we op, zodat er een

mooie foto kan gemaakt worden. Daarna wordt het opgeborgen in een diepvrieszak, zodat er geen oxidatie ontstaat. Op die manier blijft alles toch weer voor enkele jaren proper. We behandelden zo ook een kast met houtworm.

MB: Hoe kiezen jullie tussen de kerken?

L. Casteleyn: We kiezen bewust niet. Elke kerk verdient een digitale erfgoedinventaris. We vinden het ook belangrijk om af te wisselen tussen historische en jonge kerken, want enkel op die manier ontstaat een totaalbeeld van het religieuze erfgoed in de Brugse parochiekerken. We kwamen ook voor aangename verrassingen te staan. Zo bleek de Sint-Katarinakerk in Assebroek een verborgen art deco parel. Die inventarisatie was niet alleen voor de vrijwilligers, maar ook voor ons een openbaring. We hebben ook al de Orthodoxe Kerk HH. Konstantijn en Helena geïnventariseerd, overigens de eerste volwaardige inventaris van een orthodoxe kerk in Vlaanderen. Dankzij dat traject kunnen we nu beter de verbanden leggen tussen de orthodoxe en de katholieke kerk.

MB: Is de digitale ontsluiting van de inventaris het slotstuk van jullie werking?

L. Casteleyn: Enerzijds wel, maar Erfgoedcel Brugge blijft ook zoeken naar manieren om het verzamelde religieuze erfgoed te integreren in andere projecten. Zo maakten we naar aanleiding van Erfgoeddag 2018, met als thema 'Kiezen', een tentoonstelling samen met de vrijwilligers. Uit de meer dan drieduizend voorwerpen die ze toen al hadden geïnventariseerd, kozen ze enkele objecten die hen waren bijgebleven. Bij elke nieuwe inventaris die

ontsloten wordt, maken we ook een kleine e-tentoonstelling die als smaakmaker kan dienen om de hele collectie van die kerk eens beter te bekijken.

MB: Hoe kijken jullie zelf terug op de afgelopen vijf jaar?

B. Kervyn: Uiteraard met trots op het geleverde werk. Met sommige vrijwilligers werk ik nu al vijf jaar samen, anderen zijn later bij de groep gekomen. Zo heb ik vier kleine équipes, elk met hun eigen dynamiek. De samenwerking met Erfgoedcel Brugge verloopt ook prima. We zijn klaar om nog eens tien kerken onder handen te nemen.

MB: En, om jullie werk met anderen te delen?

B. Kervyn: In de volgende vier nummers stellen we graag een bloemlezing voor. We gaan daarbij thematisch te werk en leggen nieuwe verbanden tussen de verschillende kerken. In dit nummer belichten we de meest merkwaardige altaren die we in de elf Brugse parochiekerken zijn tegengekomen. Wat we straks in de volgende drie nummers voorstellen, dat blijft nog even een verrassing.

Wil je graag weten in welke kerk de vrijwilligers zich ondertussen bevinden?

Neem een kijkje op de projectpagina van de Erfgoedcel-website:

www.erfgoedcelbrugge.be/nl/projecten/inventarisatie-religieus-erfgoed